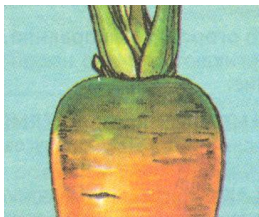

ЯШИЛ БОШ

Сабзининг айрим навларида илдимевасининг тупроқ юзасига чиқиб қолган қисми яшил тусга кириб қолади.

Тавсиялар. Картошкадан фарқли ўлароқ, яшил тусли сабзиларни озик-овқат учун бемалол ишлатиш мумкин ёки бу муаммони енгил чопиқ қилиб чиқиш билан ҳал этиш мумкин.

ҚОРА ЧИРИШ

Сабзи илдимевалари катта қора яралар билан қопланади ва истеъмолга яроқсиз бўлиб қолади. У фақатгина сақлашда юзага келади.

Тавсиялар. Зарарланган илдимевалар йўқотилади. Сақлашни тўғри ташкил қилиш лозим. Сабзи экилган жойга келгуси йилда сабзи экилмайди.

ОҚ ЧИРИШ

Сақлашда сабзида учрайдиган асосий касалликлардан бири. Илдимевалар юзасида оқ моғор ҳосил бўлади ва уларни тезда нобуд қилади. Баъзан ўсув жойида ҳам ўсимликни зарарлайди – бунда барг банди ва илдимева боши қораяди.

Тавсиялар. Чириган мевалар йўқотилади. Соғлом ўсимликлар деррис билан суғорилади. Бегона ўтларнинг ўсишига йўл қўйилмайди. Фақатгина соғлом мевалар куруқ ва шамоллатиб туриладиган жойларга сақлаш учун жойлаштирилади. Зарарланган жойда икки йил мобайнида сабзи, пастернак ва селдерей етиштирилмайди.

КУЙИШ

Хавфли эмас, қумлоқ тупроқларда тоза гил қўшилиб қолган жойларда учрайди. Бунда тупроқ таркибидаги тузлар илдимевани шикастлайди, аммо у маҳсулотнинг озик-овқатлик қиммати таъсир қилмайди.

Тавсиялар. Бундай тупроқларда сабзи етиштирилганда қаторларни экишга тайёрлашда гилли кесаклар йўқотилади.

МАЙДА ИЛДИЗМЕВАЛАР

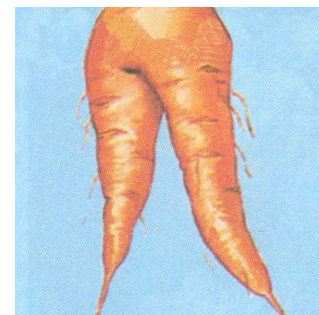

Шира ва вируслар ўсишни секинлаштиради ва ҳосилдорликни пасайтириб юборади, аммо касаллик ва зараркунандалар бўлмаганда ҳам сабзи майда бўлиб қолади. Бунга кўпинча яхши тайёрланмаган тупроқ сабаб бўлади. Шу боис сабзи экиладиган майдон чуқур чопилиши лозим. Агар

сабзининг ўсиши суст кечса, ўсимликлар барги орқали мунтазам озиклантирилади ёки бир вақтнинг ўзида суғориш билан бирга суюқ ўғитлар берилади. Сабзи бундай озиклантиришга айниқса мавсум ўрталарида жуда сезгир бўлади.

ШОХЛАШ

Одатда бу ҳолат экиш олдиан тупроққа

гўнг ёки боғ компости солишдан келиб чиқади. Баъзан тошлоқ ёки яхши ишлов берилмаган оғир тупроқларда ҳам кузатилади. Бунда сабзи илдимевалари яқка учли бўлиб эмас, икки ёки ундан кўп учли – айри бўлиб шаклланади. Бундай сабзи илдимеваларининг товар кўриниши бузилади. Тайёр ҳосилда ностандарт илдимевалар улуши ортиб кетади.

Тавсиялар. Сабзи экиладиган майдонга гўнг камида бир йил олдин солинади. Сабзига тўғридан-тўғри гўнг солиш тавсия этилмайди. Тупроқни зичламаслик керак.

БИНАФШАРАНГ ЧИРИШ

Баъзан сабзи ва пастернакни зарарлайди. Барг тўплами енгил сарғаяди, аммо илдимевалар учки қисми бинафшаранг толалар билан бутунлай қопланиб олади.

Тавсиялар. Зарарланган илдимевалар йўқотилади. Зарарланган илдимеваларни

сақлашга жойлаштиришга умуман йўл қўйилмайди. Зарарланган майдонларда келгуси йилда илдизмевалилар ва сарсабил етиштирилмайди.

ПАКАНА ДОҒЛАНИШ ВИРУСИ

Баргларининг ўрта қисми мозаикасимон сариқ рангга киради, четки барглари қизғиш тусли бўлиб қолади. Вирус сабзи шираси орқали юқади. Зарарланган ўсимликлар кучли равишда ўсишдан қолади, ёш ўсимликлар зарарланганда ҳосил жуда паст бўлади.

Тавсиялар. Ёш сабзиларга перметрин, гептенофос ёки примикарб пуркалади.

ЁРИЛИШ

Ёрилган мевалар сақланмайди. Ёрилиш одатда кучли ёмғир ёққанда ёки узоқ қурғоқчиликдан сўнг мўл суғорганда кузатилади.

Тавсиялар. Ёрилган илдизмеваларни дарҳол истеъмол қилиш керак. Қурғоқчиликка йўл қўйилмаган ҳолда

мунтазам суғориб туриш ва ўсимликлар атрофини компост билан мулчалаш лозим.

Академик М.Мирзаев номли боғдорчилик,
узумчилик ва виночилик илмий-тадқиқот
институтини

Сабзи касалликлари

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Ушбу буклет Bioversity/SDC «Заиф экосистемалардаги фермер хўжаликлариди зарарни камайтириш ва озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш учун қишлоқ хўжалик экинлари уруғ ва кўчат хилма-хиллигидан фойдаланиш ва уларни имкониятини ошириш» лойиҳаси доирасида тайёрланди ва нашр этилди.

Таклиф ва мулоҳазалар учун контактлар:

Академик Маҳмуд Мирзаев номли боғдорчилик,
узумчилик ва виночилик илмий-тадқиқот институтини
(М.Мирзаев номли БУваВ ИТИ)

Манзил: 111116, Тошкент вилояти, Зангиота тумани,
Гулистон қишлоғи, Чимкент йўли қўчаси
Тел.: (+99871) 220-24-42, (+99871) 220-26-82

Факс: (+99871) 220-26-48

Эл. почта: mevaiti@qsv.uz, meva-uzum@exat.uz

Буриев Х.Ч. – (+99890) 358-38-62,

Абдикаюмов З.А. – (+99890) 946-15-51

Тузувчилар: Буриев Х.Ч., Абдикаюмов З.А., Турабоев А.Н.
Проф. Х.Ч.Буриевнинг умумий тахрири остида

Тошкент – 2015